

AGENDA 2020

**BOUWSTENEN VOOR TOEKOMSTIG
CULTUURBELEID**

Kunsten '92

**Il n'est en art qu'une chose qui vaille:
celle qu'on ne peut expliquer.**

(Al wat in de kunst belangrijk is,
ligt voorbij de woorden).

GEORGES BRAQUE

VOORWOORD

"We moeten vooruitkijken en laten zien hoe belangrijk het is om met creativiteit in aanraking te komen." Met die overtuiging heb ik eind vorig jaar het voorzitterschap van Kunsten '92 aanvaard. Ik vond het bestuur en de leden aan mijn zijde en samen met hen is in de afgelopen maanden de Agenda 2020, bouwstenen voor toekomstig cultuurbeleid, tot stand gekomen.

Als belangenvereniging wil Kunsten '92 een nieuwe stip aan de horizon zetten, die verder reikt dan de Cultuurnota van de komende vier jaar 2013-2016 en die uitgaat van een visie die breder is dan alleen een Kunstenplan.

We hebben de Agenda 2020 gemaakt omdat we zelf behoefte hebben aan een nieuw en positief verhaal. Bovendien vraagt deze tijd om een geactualiseerd beleid voor kunst, cultuur en erfgoed. Er is in korte tijd zoveel veranderd – en niet alleen door de recessie – dat het oude beleid niet meer voldoet. Terug naar de kern, met basale vragen waarop het antwoord niet meer vanzelfsprekend is:

Wat is de rol van kunst, cultuur en erfgoed in onze samenleving?

Wat is het publieke belang?

Wat kan de sector zelf doen; welke verantwoordelijkheid willen wij nemen?

En wat mogen we van overheden verwachten?

Om deze toekomstvisie vorm te geven hebben we de afgelopen maanden een aantal boeiende en inspirerende gesprekken gevoerd met (onder andere) leden van Kunsten '92, de fondsen, makers en met de Federatie Cultuur.

Voor u ligt nu een breed gedragen visie, met zo concreet mogelijke doelstellingen. Kunsten '92 gaat hierover in gesprek met programmacommissies, besturen en fracties van politieke partijen. Niet alleen bij het Rijk, maar ook bij de lagere overheden. Een herijking van grondslagen en doelstellingen in toekomstig cultuurbeleid is op alle niveaus nodig, opdat we de Agenda 2020 verwezenlijken. Wij, als sector, gaan ervoor en hopen zoveel mogelijk medestanders te vinden op onze weg.

Jet de Ranitz
Voorzitter Kunsten '92

INLEIDING

Kunsten '92 wil na een moeilijke periode vooruitkijken en de overheid aanspreken op een gedeelde verantwoordelijkheid voor kunst, cultuur en erfgoed. Met dit document willen wij de politieke partijen inspireren een duurzame visie op kunst en cultuurbeleid te ontwikkelen en met de implementatie daarvan een begin te maken in de verkiezingsprogramma's voor 12 september 2012. Daarvoor doen we een aantal concrete aanbevelingen. Daarnaast doen we een oproep aan de politiek om de schade die aan de sector is toegebracht door te snel en teveel te bezuinigen zoveel mogelijk te beperken. Dat begint bij het uitspreken van waardering voor de kunst en erkenning van het maatschappelijk belang.

WAAROM BELANGRIJK?

Kunst, cultuur en erfgoed laten zien wie wij zijn. In kunst en cultuur brengt de mens tot uitdrukking hoe hij zichzelf en zijn wereld ziet en ervaart. Een wereld zonder kunst is niet voorstelbaar. In woord, beeld en geluid geven kunstenaars een veelzijdig beeld van de samenleving. Anders dan de one-liner, kunnen kunst en cultuur de complexiteit en de gelaagdheid van het leven zichtbaar en voelbaar maken. Mensen herkennen zich daarin en ervaren het als ankerpunten die hun leven kleur geven, of het nu een Symfonie van Mahler is, een lied van Acda & De Munnik of een schilderij van Marlene Dumas.

Nederland is van oudsher een sterk gedemocratiseerde, open samenleving, die mede dankzij onze brede cultuuropvatting een grote reputatie heeft opgebouwd op het gebied van vernieuwing en diversiteit. Ons erfgoed vormt de schatkamer van onze samenleving, waarin onze culturele identiteit verrat ligt en die onze rijke geschiedenis illustreert. Dat is een erfenis waar we trots op mogen zijn en die ons in staat stelt lessen te trekken uit het verleden. Een erfenis ook die van groot belang is voor onze internationale uitstraling en onze economie.

GEDEELDE VERANTWOORDELIJKHEID

Net zoals de overheid investeert in een infrastructuur voor het onderwijs, de zorg en het wegennet, investeert zij al decennia in een infrastructuur voor kunst, cultuur en erfgoed. In het licht van de publieke rol van kunst en cultuur is dat niet meer dan terecht. De recente tendens van de overheid is echter om zich gedeeltelijk terug te trekken en de verantwoordelijkheid voor kunst en cultuur meer bij de burger te leggen. Culturele instellingen zochten voorafgaand aan die accentverschuiving al naar meer maatschappelijk draagvlak en nieuwe financieringsmodellen. Dit deden ze vanuit de overtuiging dat kunst en cultuur met zoveel mogelijk mensen, jong en oud, gedeeld moeten worden en in het onderwijs een rol moeten kunnen spelen. Zo zijn in het afgelopen decennium veel inspirerende vormen van nieuw ondernemerschap van de grond gekomen. Opera en dans zijn te zien in Pathé bioscopen, musea worden met private middelen verbouwd, orkestleden staan voor de klas. Met de website Voordekunst.nl is crowdfunding in korte tijd een gevestigd begrip geworden. Volgend op de politieke besluitvorming werden deze ontwikkelingen geïntensiveerd. Zo heeft het CJP bijvoorbeeld recentelijk een nieuwe financieringsconstructie voor de Cultuurkaart geïntroduceerd en hebben de private fondsen op initiatief van de VandenEnde Foundation een Blockbusterfonds opgericht. De cultuursector begrijpt uitstekend dat zij door de overheid wordt aangesproken op haar verantwoordelijkheid. De cultuursector pakt die verantwoordelijkheid op. Maar zij heeft een ambitie die verder reikt. Die ambitie zien wij graag gesteund door de overheid en door de politiek. Stimulerende maatregelen van de overheid kunnen daaraan bijdragen en ervoor zorgen dat niet alleen de 'blockbusters' succesvol zijn. Bovenal heeft de overheid een verantwoordelijkheid voor de basisinfrastructuur.

Wij onderscheiden vier redenen waarom de overheid zich met kunst en cultuur zou moeten bemoeien:

• **Creatieve en sociale vaardigheden zijn van essentieel belang**

In een kennismaatschappij, waarin het geld vooral in de dienstensector moet worden verdiend, zijn creatieve vaardigheden belangrijk. Wie op jonge leeftijd in aanraking komt met kunst, cultuur en erfgoed wordt aangesproken op zijn creativiteit. Kijken naar (en praten met anderen over) kunst doet je kennismaken met ambiguïteit, verschillen in perceptie, de kracht van metaforen, etc. Maar ook: zelfverwezenlijking; het opbouwen van zelfvertrouwen; leren jezelf te presenteren. Voor kinderen uit alle lagen van de bevolking (en misschien nog wel het meest voor kinderen in achterstandposities) draagt kunstbeoefening bij aan de ontwikkeling van vaardigheden die je nodig hebt om in ons land kans van slagen te hebben.

• **Kunst is een bron van vernieuwing**

Zoals fundamenteel onderzoek de voorbode is van vele innovatieve toepassingen – soms uit zeer onverwachte hoek – zo zijn de kunsten ook een dankbare bron waaruit dromen voortkomen en beelden voor de toekomst vorm krijgen. Vele innovaties vinden hun oorsprong en inspiratie in de kunst. Twee hedendaagse voorbeelden: beeldende kunst is de kraamkamer van ‘design’ – haar commerciële broertje. Daaruit vloeit zoiets voort als ‘design thinking’: een aanpak om problemen op frisse manieren te formuleren en originele en creatieve oplossingen te bedenken zonder van een vast model uit te gaan. Hierin herkennen we de kunstenaar: experimenteren, prototypen, leren van fouten, verbeteren, samenwerken en kennis van menselijk gedrag. En denk eens aan de uitdaging voor ICT-bedrijven om de complexe boodschap van film en beeld vast te leggen in een database. Oplossingen om visueel materiaal vanuit nieuwe invalshoeken doorzoekbaar te maken, zouden wel eens het begin kunnen zijn van een nieuwe ICT-revolutie.

• **Niemand kan zonder vermaak, reflectie en kritiek**

Dit is de traditionele rol van de hofnar: hij laat mensen lachen – om elkaar, om zichzelf. Hij brengt mensen in contact brengen met emotie, laat ze reflecteren op het bestaan en levert daar soms ook kritiek op. In dictaturen wordt niet voor niets de kunst aan banden gelegd. Wij zijn trots op onze democratische rechtsstaat en één van de kenmerken ervan is openheid voor de kritische rol van kunst en kunstenaars. In de woorden van de Amerikaanse president John F. Kennedy: We must never forget that art is not a form of propaganda; it is a form of truth.

• **Cultuur draagt bij aan de aantrekkingskracht van stad en regio**

Uit allerlei onderzoek blijkt dat de aanwezigheid van kunst, cultuur en erfgoed bijdraagt aan de aantrekkelijkheid van onze steden en regio's. Mensen wonen graag dichtbij culturele voorzieningen. Ook vormen de culturele voorzieningen belangrijke toeristische attracties. Daarmee draagt de culturele infrastructuur bij aan het vestigingsklimaat en economische groei. Sommige culturele wijkvoorzieningen spelen een duidelijke maatschappelijke rol.

AGENDA

Er is door het thans demissionaire kabinet Rutte veel en snel bezuinigd op kunst, cultuur en erfgoed. Of met het huidige beleid een duurzame nieuwe verhouding voor overheid-publiek-kunstenaars wordt geschapen die beantwoordt aan de uitdagingen van deze tijd, is de vraag. Onderzoek naar de gevolgen is daarom nodig. Er wordt van de sector een grote omslag gevraagd. Postacademische instellingen en productiehuzen dreigen te sneuvelen, net als veel andere goed functionerende instellingen voor wie geen geld meer is. Door het arbeidsintensieve karakter van deze sector is het bovendien moeilijk om een efficiëncyslag te maken: een symfonie van Beethoven kan immers niet door de helft van een orkest worden gespeeld en een kunstwerk kan niet in de helft van de tijd worden gemaakt.

Wij vragen de Rijksoverheid het beleid op het gebied van talentontwikkeling te herstellen en te voorkomen dat door te zware bezuinigingen aan de culturele sector ernstige schade wordt toegebracht. Maar er is meer te doen.

De kunst, cultuur en erfgoedsector neemt haar eigen verantwoordelijkheid serieus. In de eerste plaats door een goed product te leveren: (de presentatie van) kunst, cultuur en erfgoed van hoog niveau. Daarnaast maken alle gesubsidieerde instellingen werk van private inkomsten. Een groot aantal bouwt daarbij voort op jarenlange succesvolle campagnes; een minderheid trekt nu het been bij. De manier waarop contact met het publiek wordt gelegd en onderhouden, is aan verandering onderhevig – we zoeken naar nieuwe manieren van verbinding maken en ook naar nieuwe doelgroepen. Tenslotte is het duidelijk dat wij ook in het onderwijs een rol te spelen hebben in het bevorderen van nieuwe generaties kunstenaars en creatieven, en van een nieuwe generatie publiek. Wij staan voor die uitdaging en gaan hem graag aan. Omdat een deel van onze doelen publieke doelen zijn, verwachten wij daarbij de overheid aan onze zijde te treffen.

Onze agenda is de volgende:

1. PLAATS CULTUURBELEID IN EEN BREDER PERSPECTIEF

Overheid en sector ontwikkelen een integrale visie op het beleid om recht te doen aan de waarde van kunst en cultuur en het bredere belang van deze sector. Beleid voor kunst, cultuur en erfgoed raakt aan veel andere beleidsgebieden van de overheid: onderwijs en media, economie en innovatie, ruimtelijke ordening, maatschappelijke vraagstukken, buitenlands beleid en Europese zaken. Kunst en cultuur spelen een belangrijke rol in het creatief en vitaal houden van de kennismaatschappij die Nederland wil zijn. Wij zijn de creatieve motor.

Concrete maatregelen:

- Ontwikkel een visie op de rol van kunst, cultuur en erfgoed op gebieden van stedelijke ontwikkeling en ruimtelijke ordening.
- Breng de maatschappelijke vraagstukken in beeld waarin kunst en cultuur een rol kunnen spelen. Stimuleer en ondersteun arrangementen met andere sectoren, zoals die er al zijn met zorg, onderwijs en maatschappelijk werk.
- Ontwikkel een visie op de creatieve en kunstzinnige sector waarin de kunsten en de creatieve industrie als twee kanten van één medaille met elkaar verbonden zijn, zoals dat in het kunstvakonderwijs ook het geval is. Analoog aan de Human Capital Agenda voor de Topsector Creatieve Industrie is het streven de daaruit voortvloeiende doelstellingen in 2020 met succes te hebben aangekaart en verwezenlijkt.
- Stel in internationaal cultuur- en mediabeleid naast internationale promotie, samenwerking en co-productie centraal. Ondersteun het Creative Europe-programma.

2. STIMULEER TALENTONTWIKKELING EN DOORSTROMING

Talentontwikkeling is de eerste prioriteit voor een creatieve en innovatieve kunst- en cultuursector. Het is de slagader van innovatie en culturele ontwikkeling, waarin Nederland een reputatie hoog te houden heeft. Talentontwikkeling is ook het fundament voor het slagen van de Human Capital Agenda van Topsector Creatieve Industrie. Postacademische instellingen, productiehuizen en andere ontwikkelingscentra blijven een taak houden in het versterken van talent. Er moeten mogelijkheden blijven bestaan om samen met de culturele instellingen, het kunstvakonderwijs en de creatieve bedrijfstak jong talent een kans te geven.

Concrete maatregelen:

- Investeer in kennis en vaardigheden van nieuwe generaties kunstenaars en ontwerpers. Dat betekent inzetten op goed kunstvakonderwijs en aanvullende ontwikkelingsmogelijkheden, zoals postacademische instellingen.
- Zorg voor ontwikkeling en doorstroming van talent door middel van de ontwikkelingscentra die op dat vlak een cruciale rol spelen, met name productiehuizen en presentatie-instellingen. Zij zorgen ervoor dat nieuwe generaties kunstenaars tot wasdom komen en internationale aandacht krijgen. Deze centra vormen ook een onderdeel van professionele internationale netwerken die voor de professionele sector van groot belang zijn.
- Bewaar de diversiteit en kleinschaligheid van kunstbeoefening. Dat is heel specifiek voor Nederland. Bijzonder aanbod is overal in het land te zien en ook vaak internationaal succesvol. Een breed en gemêleerd middenveld, het MKB van de kunstsector, biedt de vruchtbare grond voor een excellente top, ook op de langere termijn. Verruim de budgetten daartoe bij de fondsen. Bevorder kwalitatief sterke programmering bij podia en festivals.

3. VERANKER CULTUUREDUCATIE STRUCTUREEL IN PRIMAIR EN VOORTGEZET ONDERWIJS

Cultuur- en onderwijsveld werken samen aan een duurzame en structurele aanpak van het cultuuronderwijs (zowel binnen- als buitenschools). Daarmee bereiken we alle kinderen en jongeren in de samenleving. Het beoefenen van kunst en het reflecteren op kunst en cultuur hebben bewezen effect op de ontwikkeling van kinderen. Dit levert een positieve bijdrage aan sociale cohesie en maatschappelijke stijging. In bredere zin geldt dit voor alle lagen van de bevolking: kunst en cultuur stimuleren de creatieve ontwikkeling. Voor een kennismaatschappij is dat essentieel: ook wie later bakker, advocaat of ingenieur wordt, heeft creatieve vaardigheden nodig. Cultuureducatie is een sterk instrument om dit te bevorderen. Zo dragen we bij aan de ambitie van Nederland om in de top 5 van beste kennislanden te komen.

Concrete maatregelen:

- Waardeer culturele en cognitieve competenties gelijkwaardig en neem deze op als kerntaak in het curriculum van primair en voortgezet onderwijs.
- Neem in het curriculum (kennisbasis) van lerarenopleidingen cultuureducatie op, zoals in het recente advies van de Commissie Meijerink aan de HBO-raad is aanbevolen.
- Verhoog de kwaliteit van de doorlopende leerlijn, door de beschikbare middelen voor het onderwijs zowel in het primair als het voortgezet onderwijs in te zetten.
- Stimuleer een duurzame en structurele aanpak van het cultuuronderwijs (binnen- en buitenschools) in samenwerking met de cultuursector.
- Zet cultuureducatie in als doel om grotere groepen in de samenleving te laten bijdragen aan de ambitie van Nederland om in de top 5 van beste kennislanden te komen.

4. VERSTERK ONDERNEMERSCHAP EN INNOVATIE

Ontwikkel een heldere visie op cultureel ondernemerschap met nieuwe instrumenten voor ondernemerschap en innovatie in de culturele sector. Door aanpassingen in wet- en regelgeving kunnen barrières voor ondernemerschap weggenomen worden en nieuwe financieringsinstrumenten geïntroduceerd. Daarnaast is goed opdrachtgeven- en werkgeverschap nodig voor een fatsoenlijk beloningsbeleid voor werknemers en de vele ZZP'ers die in de culturele sector werkzaam zijn. Arrangementen met andere sectoren, zoals die er al zijn met zorg, onderwijs en maatschappelijk werk, verdienen stimulans en ondersteuning. Stimuleer R&D in de creatieve sector. Zonder tijd en ruimte voor ontwikkeling van nieuwe vormen en concepten ontstaat geen vernieuwing. De snelheid van de markt biedt die ruimte niet, terwijl experiment nodig is voor vooruitgang.

Concrete maatregelen:

- Beloon goed ondernemerschap, bevorder de productie door een aantrekkelijk fiscaal klimaat, zoals het lage BTW-tarief voor kunst en cultuur.
- Versterk de positie van ZZP-ers. Ontwikkel een ZZP-regeling naar voorbeeld van de WWIK voor de creatieve sector.
- Stel beurzen en basisstipendia ter beschikking om R&D in de kunstzinnige en creatieve sector te stimuleren. Dat biedt kunstenaars, architecten en ontwerpers de mogelijkheid zich – tijdelijk – volledig te focussen op hun artistieke werk en de competitie aan te gaan met de internationale top.
- Schakel kunstenaars en ontwerpers in bij overheidsprojecten. Stimuleer opdrachten door bedrijven en particulieren. Betaal kunstenaars fatsoenlijk: vervul als overheid een voorbeeldfunctie.
- Stimuleer internationale co-productie door een tax shelter of kostprijsverlagende subsidie gekoppeld aan bestedingsverplichtingen, met name voor film. Faciliteer brugfinanciering en ondersteun de internationale garantieregeling van het Creative Europe programma.
- Zorg voor evenwichtige verdeling van inkomsten uit exploitatie van film en tv-producties. Zorg voor goede wet- en regelgeving om legale exploitatie van films te bevorderen.
- Draag zorg voor een sterk, toekomstbestendig auteurs- en naburig recht en bepleit modernisering en harmonisering van het auteursrecht in Europa.

5. ONTWIKKEL EEN NIEUWE VISIE OP DE ROLVERDELING TUSSEN RIJK, PROVINCIËN EN GEMEENTEN

Door hervormingen en bezuinigingen ontstaan gaten in de culturele infrastructuur. De taakverdeling die er altijd was tussen Rijk, provincie en stad is verstoord. Een nieuw evenwicht is nodig. Steden en regio's hebben een aantoonbaar belang bij een sterke culturele infrastructuur. Draagvlak voor kunst en cultuur kan vaak beter georganiseerd worden op lokaal dan op landelijk niveau. Er moet een nieuwe infrastructuur vormgegeven worden met een duidelijk omschreven opdracht voor landelijke voorzieningen, stedelijke culturele knooppunten van (inter)nationaal belang en regionale netwerken van voorzieningen voor talentontwikkeling, educatie en kleinschalig aanbod.

Concrete maatregelen:

- Herijk de verantwoordelijkheden tussen Rijk, provincies en gemeenten opdat zij zoveel mogelijk gezamenlijk aandeelhouder worden in alle disciplines en in alle schakels van de keten, van talentontwikkeling tot productie en afname, waarbij verantwoordelijkheden opnieuw worden vastgesteld. Daarmee kan een evenwichtig kunst- en cultuuraanbod worden ondersteund en een spreiding in Nederland gegarandeerd.
- Op veel terreinen, ook waar het beleid feitelijk wordt uitgevoerd op provinciaal en gemeentelijk niveau, zoals bij erfgoed, cultuureducatie en ruimtelijke ordening het geval is, is een regiefunctie en de ontwikkeling van een integrale visie door de rijksoverheid gewenst.

OVER KUNSTEN '92

Kunsten '92 is de belangenvereniging voor de hele kunst-, cultuur- en erfgoedsector, met leden uit alle disciplines. Kunsten '92 streeft ernaar met een gezamenlijke stem het maatschappelijke en politieke klimaat voor kunst en cultuur in Nederland te verbeteren. Belangrijkste doel is een sterke cultuursector.

Kunsten '92 doet dat door onderzoek en feiten te presenteren en door opinie en debat te organiseren. Door het cultuurbeleid kritisch te volgen en aandacht te vestigen op knelpunten en goede voorbeelden. En door belangwekkende onderwerpen te agenderen, zoals nu met de Agenda 2020 en daarover het gesprek aan te gaan met de politici en bestuurders. Aan onze leden en overige stakeholders bieden wij een platform om te netwerken, kennis te verzamelen en te delen, van elkaar te leren en gezamenlijk tot nieuwe inzichten te komen.

Wij werken samen met strategische partners als de Boekmanstichting, Instituut Fondsenwerving, ACI, brancheverenigingen, European Cultural Foundation, fondsen en adviesraden. Vanuit Kunsten '92 zijn daarom ook het Erfgoedplatform, het CultuurCollege, de Werkgroep Makers en cultuurbeleid.nl ontstaan.

Voor meer informatie over onze activiteiten zie www.kunsten92.nl

BESTUUR VAN KUNSTEN '92

Dagelijks Bestuur

Jet de Ranitz – voorzitter – voorzitter College van Bestuur van de Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten
Wim Weijland – penningmeester – directeur Rijksmuseum van Oudheden
Willemien van Aalst – directeur Nederlands Film Festival
Leontien Wiering – directeur Het Klooster (per 1 september 2012)
Lennart van der Meulen – directeur VPRO

Algemeen Bestuur

Bestaat uit Dagelijks Bestuur plus:
Erwin Angad-Gaur – Platform Makers, directeur / secretaris Ntb
Ann Demeester – directeur De Appel arts centre
Alex Kühne – directeur Deventer Schouwburg
Karel Loeff – directeur Bond Heemschut
Michiel de Rooij – EYE Film Instituut Nederland
Axel Rüger – directeur Van Gogh Museum
René Vlemmix – algemeen directeur Springdance
Ap de Vries – directeur Vereniging Openbare Bibliotheken
Hans Waage – directeur Rotterdams Philharmonisch Orkest

Kunsten '92

LEDEN VAN KUNSTEN '92

AA Kunst en Media + ACT Beroepsvereniging voor Acteurs + Afrika Museum + AKI Academie Beeldende Kunst en Vormgeving + AKV | St. Joost + ALBA Theaterhuis + Amstel Quartet, Amsterdam Museum + Amsterdam Sinfonietta + Amsterdams Fonds voor de Kunst + Amsterdams Grafisch Atelier + Amsterdams Kamermuziekcentrum De Suite + Amsterdams Uit Buro + Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten + anoukvandijk dc + ARCAM + ArchiNed + Archiprix + Architectuur Lokaal + ArtEZ Hogeschool voor de Kunsten + Arti et Amicitiae + ASKO | Schönberg + Associatie van Theaterinitiatieven + Autoped / Boekie Boekie + AVRO + Axes / Jazz Power + BAK, basis voor actuele kunst + Babastiki + 't Barre Land + BBK, Beroepsvereniging van Beeldende Kunstenaars + Berlage Instituut + Bik Bent Braam + BIM + Bimhuis + Binger Filmlab + Binoq/Atana Cultuur + bkbc brabant's kenniscentrum kunst en cultuur + BNO, Beroepsorganisatie Nederlandse Ontwerpers + Bollwerk + Bond Heemschut + Bonte Hond + Brain, Branchevereniging Archiefinstellingen NI + Breda's Museum + Buitenkunst + Bureau Konings Kunst + Calefax Rietkwintet + Camerata Trajectina + Cappella Amsterdam + Cappella Pratensis + Cello Octet Amsterdam + Centraal Museum + Centrale Discotheek Rotterdam + Centrum Beeldende Kunst Emmen + Centrum voor Electronische Muziek + Chassé Theater + Cinekid + Cinemien + CJP + Club Guy & Roni + Codarts Rotterdam + Combattimento Consort Amsterdam + Componisten 96 + Concordia Kunst & Cultuur + Conny Janssen Danst + Conservatorium van Amsterdam + Conservatorium Maastricht + Courante + CREA + Crossing Border + Cultuurcompagnie Noord-Holland + Cultuurnetwerk Nederland + Dance Works Rotterdam + Dansateliers + Dansers Studio + Dansgroep Amsterdam + Danshuis Station Zuid + Dansmakers Amsterdam + Danstheater AYA + De Acteursschool + De Appel + De Ateliers + De Balie + De Brakke Grond + De Cultuurwerf + De Doelen + De Jong & Bena Advies + De Kazerne + De Kleine Komedie + De Kom + De Meervaart + De Muzerije + De Nederlandse Bachvereniging + De Nederlandse Opera + De Nieuw Amsterdam + De Nieuwe Kerk + De Rode Hoed + De Stille + De Theatercompagnie + De Toneelmakerij + De Utrechtse Spelen + De Veenfabriek + De Vleeshal / SBKM + De Vrije Academie + De Wassen Neus + Delta Ensemble + Deventer Schouwburg + Don't Hit Mama + Dood Paard + Dordrechts Museum + DOX + Dr. Anton Philipszaal + Drieons + DSP-Groep + Dutch Directors Guild + EDU-ART + Europese Stichting Joris Ivens + Euro Sonic Noorderslag + EYE Film Instituut Nederland + Federatie Welstand + Felix Meritis + Festival Cement + Film by the Sea + Filmproducenten Nederland FPN + Filmtheater 't Hoogt + Firma Rieks Swarte + FOAM + Fonds Bijzondere Journalistieke Projecten + Fonds Podiumkunsten + Fonds voor Cultuurparticipatie + Fontys Hogescholen + Fotografen Federatie + Fotografie Noorderlicht + Frans Hals Museum | De Hallen Haarlem + Gasthuis / Frascati + Gemeentemusea Arnhem + Gemeentemuseum Den Haag + Genootschap van Nederlandse Componisten Geneco + Golden Palace + Go Short, international short film festival Nijmegen + Grachtenfestival + Graphic Design Museum + Grand Theatre + Groninger Forum + Groninger Museum + Haags Historisch Museum + Handtheater + Het Brabants Orkest + Het Concertgebouw + Het Filiaal + Het Gelders Orkest + Het Huis van Bourgondië + Het Internationaal Danstheater + Het Ketelhuis + Het Klooster + Het Laagland + Het Lab + Het Mauritshuis + Het Muziektheater + Het Nationale Ballet + Het Nationale Toneel + Het Rijksmuseum + Het Syndicaat + Het Toneelschap Beumer en Drost + hetveem theater + Het Zuidelijk Toneel + Historisch Museum Rotterdam + Hogeschool voor de Kunsten Utrecht + Holland Animation Filmfestival + Holland Dance Festival + Holland Festival + Holland Opera Xpress + Holland Symfonia + Huis / Festival aan de Werf + ICKamsterdam + Idea + Impakt + Insomnio + Instant Composers Pool (ICP) + Internationaal Franz Liszt Pianoconcours + International Documentary Filmfestival Amsterdam + International Film Festival Breda + International Film Festival Rotterdam + Introdans + Intro in situ + ISH St. Balls + Jan van Eyck Akademie + Jazz Orchestra of the Concertgebouw + Jeugdcultuurfonds Nederland + JeugdOrkest Nederland + Jeugdtheater Amsterdam / de Krakeling + Jeugdtheaterhuis Zuid-Holland + Joods Historisch Museum + Kasteel Amerongen + Keesen & Co + KIK Productions + Koninklijk Concertgebouworkest + Koninklijk Conservatorium + Koninklijk Theater Carré + Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten Den Haag + Koninklijke Nederlandse Toonkunstenaarsvereniging + Koninklijke Schouwburg Den Haag + Koninklijke Vereniging van het Boekenvak + Korzo + Kröller-Müller Museum + Kunst Centraal + Kunst en Cultuur Gelderland + Kunstbende + Kunstconnectie + Kunstenhuis De Bilt/Zeist + Kunstenlab + Kunstgebouw + Kunsthal + LCM, Landelijk Contact Museumconsulenten + Leids Film Festival + Leine & Roebana + Likeminds + Limburgs Symphonieorkest + Los Bewegingstheaterwerkplaats + Lucent Danstheater + LUX Nijmegen + Luxor Theater + M-Lab + Manifesta + Maritiem Museum Rotterdam

+ Marres + Materiaalfonds voor Beeldende Kunst en Vormgeving + MC + Mediamatic + Meekers + Mimetheatergroep Bambie + Mondriaan Stichting + MU + Mugmetdegoudentand + Museum Boerhaave + Museum Boijmans van Beuningen + Museum Catharijneconvent + Museum de Fundatie + Museum De Paviljoens + Museum Het Rembrandthuis + Museum Jan Cunen + Museum Slot Loevestein + Museum Volkenkunde + Museumhuis Groningen + Music Meeting + Muziek Centrum Nederland + Muziekcentrum de Toonzaal + Muziekcentrum van de Omroep (MCO) + Muziekcentrum Frits Philips + Muziekcentrum Vredenburg + Muziekgebouw aan 't IJ + Muziekpodium Zeeland + Muziekschool Amsterdam + Muziekschool 'de Muzen' + Nationale Reisopera + NBF Nederlandse Beroepsvereniging van Film en Televisiemakers + NCB Naturalis + Nederlands Architectuur Instituut + Nederlands Blazers Ensemble + Nederlands Centrum voor Volkcultuur + Nederlands Danstheater + Nederlands Film Festival + Nederlands Fonds voor de Film + Nederlands Fotomuseum + Nederlands Instituut voor Animatiefilm + Nederlands Kamerkoor + Nederlands KamerOpera Festival + Nederlands Letterenfonds + Nederlands Muziek Instituut + Nederlands Openluchtmuseum + Nederlands Philharmonisch Orkest + Nederlands Scheepvaartmuseum Amsterdam + Nederlandse Associatie voor Podiumkunsten (NAPK) + Nederlandse Dansdagen + Nederlandse Kring van Beeldhouwers + Nederlandse Vakgroep Keramisten + Netwerk Jeugdtheaterscholen + Netwerk voor Bedrijfsmatig Archiveren + Nieuw Ensemble + Nieuwint Music Productions + Nieuw West + Noord Nederlands Toneel + Noorderkerkconcerten + Noorderzon Festival + Noordkaap + November Music + NTB Vakbond voor Musici + NTR + Onafhankelijk Toneel + Opera Spanga + Opera Studio Nederland + Opera Zuid + Organisatie Oude Muziek + Orkater + Orkest de ereprijs + Orkest van de Achttiende Eeuw + Overstekend Wild + Pakhuis de Zwijger + Paradiso + Paradox + Passionate Bulkboek + PeerGrouP + Perdu + Persmuseum + Pictoright + Poetry International + Poëziefestival Landgraaf + POP NL + Premisela + Prinses Christina Concours + Productiehuis Brabant + Productiehuis Oost-Nederland (ON) + Proma/Rumbatà + Rabotheater Hengelo + Raras Budaya + RASA wereldculturencentrum + Raz + Ricciotti Ensemble + RO-Theater / Theaterproductie Rotterdam + Rotterdam Festivals + Rotterdams Philharmonisch Orkest + Rotterdams Wijktheater + Rotterdamse Raad voor Kunst en Cultuur + Rotterdamse Schouwburg + Rijksmuseum Twenthe + Rijksakademie van Beeldende Kunsten + Rijksmuseum van Oudheden + Sage Cultuur + Sandberg Instituut + Scapino Ballet Rotterdam + Scholen in de Kunst + School der Poëzie + School of Performing Arts / Prins Claus Conservatorium + Schreeuw + Sinfonietta Aurora + Slagwerkgroep Den Haag + SM's Stedelijk Museum 's-Hertogenbosch + Soci  t   Gavign  s + Springdance + Stadsarchief Amsterdam + Stadspodia Leiden + Stadsschouwburg Amsterdam + Stadsschouwburg en Philharmonie Haarlem + Stadsschouwburg Utrecht + Stedelijk Museum Alkmaar + Stedelijk Museum Amsterdam + Stedelijk Museum De Lakenhal + Stedelijk Van Abbemuseum + STEIM + Stella Den Haag + Stichting Brokken + Stichting Cultuur Inventarisatie + Stichting dOek + Stichting Educatieve Orkest Projecten SEOP + Stichting Internationale Concerten en Werkgroepen + Stichting Internationale Culturele Activiteiten (SICA) + Stichting Jonge Harten + Stichting Koorbegeleidingen + Stichting Kul  toer + Stichting Kunst en Openbare Ruimte (SKOR) + Stichting Lezen + Stichting Strijkkwartetten Nederland + Stichting Swing + Stichting WIG + Stimuleringsfonds Nederlandse Culturele Omroepproducties + Stimuleringsfonds voor Architectuur + STIP-Producties + STOA + Stroom Den Haag + Stut theater + SubmarineChannel + Sundaymorning@ekwc + SVP-Kunst + SWK Kunsthuisvesting Utrecht + Tamar-Muziektheater + Terschellings Oerol Festival + Teylers Museum + TF Theaterfestival van Nederland en Vlaanderen + The Amsterdam Summer University + Theater aan het Spui + Theater Artemis + Theater Bellevue + Theater De Citadel + Theater De Engelenbak + Theater De Vest + ThEater EA + Theater Gnaffel + Theater Ins Blau + Theater Instituut Nederland + Theater Kikker + Theater Lantaren/Venster + Theater Zeebelt + Theaterbureau Zimihc + Theaterfestival Boulevard + Theatergroep Carver + Theatergroep Kwatta + Theatergroep Max + Theaterproductiehuis Zeelandia + Theaterwerkplaats Generale Oost + Toneelgroep Amsterdam + Toneelgroep Maastricht + Toneelgroep Oostpool + Toneelschuur Producties + Tropentheater + Tryater + TwentseWelle + Utrechts Centrum voor de Kunsten + V2_ + Van Gogh Museum + Vereniging Haagse Kunstkring + Vereniging Muziekscholen Overleg Noord-Holland + Vereniging Nederlandse Muziek Ensembles + Vereniging Nederlandse Poppodia en Festivals + Vereniging Schrijvers en Vertalers + Vereniging Toonkunst Nederland + Vereniging van Openbare Bibliotheken + Verkadefabriek + Villa Zebra + Vioolprijs Iordens / Davina van Wely Vioolconcours + Virtueel Platform + Vis    Vis + VIVID Vormgeving + VocaalLAB + VOIA + VPRO + Vrede van Utrecht + Vrije Academie voor Kunsthistorisch Onderwijs + W139 + Waag Society + Wereld Muziek Concours Kerkrade WMC + Westergasfabriek + Wintertuin + Witte de With + Yo! Opera + YXIE + Zeister Muziekschool

erfgoed kunstvakonderwijs media muziektheater
vormgeving kunst dans musea cultuureducatie
media muziektheater cultuur amateurkunst the
cultuureducatie audiovisueel beeldende kunst
amateurkunst theater architectuur film podia l
beeldende kunst festivals erfgoed kunstvakond
lm podia letteren vormgeving kunst dans mu
kunstvakonderwijs media muziektheater cultu
kunst dans musea cultuureducatie audiovisuee
muziektheater cultuur amateurkunst theater a
cultuureducatie audiovisueel beeldende kunst
amateurkunst theater architectuur film podia l
beeldende kunst festivals erfgoed kunstvakond
lm podia letteren vormgeving kunst dans mu
kunstvakonderwijs media muziektheater cultu
kunst dans musea cultuureducatie audiovisuee
muziektheater cultuur amateurkunst theater a
cultuureducatie audiovisueel beeldende kunst
amateurkunst theater architectuur film podia l
beeldende kunst festivals erfgoed kunstvakond
lm p dans mu
unst theater cultu
unst audiovisuee
muziektheater cultuur amateurkunst theater a
cultuureducatie audiovisueel beeldende kunst

Kunsten '92
Herengracht 62
1015 BP Amsterdam
020 4220322
info@kunsten92.nl
www.kunsten92.nl
contactpersoon: Marianne Versteegh, algemeen secretaris